

TTM Henriksson Heidi(TEM)

11.03.2020
JULKINEN

Viite

Asia

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 19.03.2020 Bryssel

Suomea kokouksessa edustavat työministeri Tuula Haatainen ja pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist.

Neuvosto käy periaatekeskustelun eurooppalaisesta ohjausjaksosta 2020 sekä hyväksyy päätelmät vuotuisesta kestävästä kasvun strategiasta 2020 ja yhteisestä työllisyysraportista sekä yhteisen työllisyysraportin. Neuvoston hyväksyy myös työllisyyskomitean keskeiset viestit toimista osaamisvajeeseen vastaamiseksi ja taitojen parantamista koskevan suosituksen täytäntöönpanosta. Ohjausjaksoa koskevassa keskustelussa ovat teemoina ohjausjakson ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin sekä YK:n kestävästä kehityksen tavoitteiden toimeenpanon väliset yhteydet.

Neuvosto hyväksyy päätelmät työhyvinvoinnin parantamisesta. Päätelmissä korostetaan työhyvinvoinnin ja yritysten yhteiskuntavastuun positiivisia vaikutuksia yritysten tuottavuuteen sekä yhteiskuntaan yleisesti. Suomi tukee päätelmien hyväksymistä.

Neuvosto keskustelee vahvasta sosiaalisesta Euroopasta oikeudenmukaisten siirtymien toteuttamiseksi. Keskustelun on tarkoitus vaikuttaa Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toimintasuunnitelmaan, jonka komissio aikoo esitellä vuoden 2021 alussa. Keskustelussa on tarkoitus esittää näkemyksiä siitä, pitäisikö komission tiedonannossaan esittelemien suunnitelmien ohella ottaa valmisteluun muitakin teemoja ja konkreettisia toimintapolitiikkoja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpanon yhteydessä.

Neuvosto käy periaatekeskustelun väestönkehityksestä otsikolla ”Väestönkehityksen haasteet – tulevat toimet”. Komission on tarkoitus antaa huhtikuussa 2020 raportti väestömuutoksen vaikutuksista. Tämä huomioon ottaen ja puheenjohtajan taustapaperin pohjalta käytävässä keskustelussa on tarkoitus tunnistaa, mitä EU-tason toimia tarvitaan negatiivisten seurausten välttämiseksi ja oikeudenmukaisen muutoksen turvaamiseksi eri sukupolville. Esillä on myös kysymys sellaisten taantuvien alueiden auttamisesta, jotka kärsivät muun muassa EU:n sisäisestä liikkuvuudesta johtuvasta väestökadosta.

Neuvoston on tarkoitus saavuttaa *yleisnäkemys* päätöksestä jäsenvaltioiden valtuuttamisesta ratifioimaan ILO:n yleissopimus 2019 väkivallasta ja häirinnästä (nro 190). Suomi tukee päätöksen hyväksymistä ja pitää tärkeänä, että asiassa edetään. Näin jäsenvaltiot voisivat halutessaan edetä yleissopimuksen ratifioinnissa, mihin ehdotus ei kuitenkaan velvoita.

Lounaalla ministerit keskustelevat sukupuolten välisistä palkkaeroista.

Asialista:

Esityslistan hyväksyminen

(mahd.) A-kohtien hyväksyminen

- a) Muiden kuin lainsäädäntöasioiden luettelo
- b) Lainsäädäntöasioiden luettelo (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Muut kuin lainsäädäntöasiat

Eurooppalainen ohjausjakso 2020

Periaatekeskustelu

- a) Työllisyys- ja sosiaalipolitiikan painopisteet: poliittinen ohjaus vuodeksi 2020
 - i) Päätelmät vuotuisesta kestävä kasvun strategiasta 2020 ja yhteisestä työllisyysraportista
 - ii) Yhteinen työllisyysraportti

Hyväksyminen
- b) Maaraportit 2020

Komissio esittelee
- c) Työllisyyskomitean keskeiset viestit toimista osaamisvajeeseen vastaamiseksi ja taitojen parantamista koskevan suosituksen täytäntöönpanosta

Hyväksyminen

Päätelmät työhyvinvoinnin parantamisesta

Hyväksyminen

Vahva sosiaalinen Eurooppa oikeudenmukaisten siirtymien toteuttamiseksi

Periaatekeskustelu

Väestönkehitys: Väestönkehityksen haasteet – tulevat toimet

Periaatekeskustelu

(mahd.) Neuvoston päätös jäsenvaltioiden valtuuttamisesta ratifioimaan ILO:n yleissopimus 2019 väkivallasta ja häirinnästä (nro 190)

Yleisnäkemykset

Muut asiat

- a) Sosiaalialan kolmikantahuippukokous (Bryssel, 25. maaliskuuta 2020)
Puheenjohtajavaltion ja komission tiedotusasia
- b) Työllisyyskomitea ja sosiaalisen suojelun komitea – Työohjelmat 2020
Komiteoiden puheenjohtajien tiedotusasiat
- c) Euroopan uusi osaamisohjelma
Komission tiedotusasia
- d) Sukupuolten tasa-arvoa koskeva strategia 2020–2025
Komission tiedotusasia

Sosiaali- ja terveysministeriö

PERUSMUISTIO

STM2020-00064

SVO

Päivinen Jere(STM)

04.03.2020

Asia

TSTK-neuvosto 19.3.2020: Eurooppalainen ohjausjakso 2020

Kokous

19.03.2020

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

TSTK-neuvosto 19.3.2020: Eurooppalainen ohjausjakso 2020

Periaatekeskustelu

- a) Työllisyys- ja sosiaalipolitiikan painopisteet: poliittinen ohjaus vuodeksi 2020
 - i) Päätelemät vuotuisesta kestävän kasvun strategiasta 2020 ja yhteisestä työllisyysraportista
 - ii) Yhteinen työllisyysraportti

Hyväksyminen

- b) Maaraportit 2020

Komissio esittelee

- c) Työllisyyskomitean keskeiset viestit toimista osaamisvajeeseen vastaamiseksi ja taitojen parantamista koskevan suosituksen täytäntöönpanosta

*Hyväksyminen***Suomen kanta**

- a) Työllisyys- ja sosiaalipolitiikan painopisteet: poliittinen ohjaus vuodeksi 2020
 - i) Päätelemät vuotuisesta kestävän kasvun strategiasta 2020 ja yhteisestä työllisyysraportista
 - ii) Yhteinen työllisyysraportti

Suomi voi hyväksyä yhteisen työllisyysraportin sekä neuvoston päätelmät vuoden 2020 vuotuisesta kestävästä kasvun strategiasta ja yhteisestä työllisyysraportista.

b) Maaraportit 2020

Suomi ottaa tiedoksi komission esityksen maaraporteista.

c) Työllisyyskomitean keskeiset viestit toimista osaamisvajeeseen vastaamiseksi ja taitojen parantamista koskevan suosituksen täytäntöönpanosta

Suomi voi hyväksyä avainviestit.

Vastauksena pj-valtion kysymyksiin Suomi katsoo, että YK:n kestävä kehitys tavoitteiden tuominen osaksi eurooppalaista ohjausjaksoa on tervetullut aloite. Suomi pyrkii aktiivisesti vaikuttamaan ohjausjakson toiminnan tasapainoiseen kehittämiseen niin, että se lähtökohtaisesti keskittyy talouspolitiikan koordinaatioon mutta huomioi paremmin taloudellisten, sosiaalisten, työllisyys- ja ympäristötoimenpiteiden ja –politiikkojen vaikutukset toisiinsa, eikä prosessi kokonaisuutena ylikuormitu. Ohjauskeinojen ja valvontamekanismien kehittämisessä tulisi huomioida johdonmukaisuus sekä välttää päällekkäisyyttä ja ylimääräistä hallinnollista raskautta. Toimivaltarajoja tulee kunnioittaa. Kestävä kehitys tavoitteita tulisi arvioida suhteessa maiden haasteisiin, esimerkiksi ihmisarvoista työtä koskevat periaatteet ovat relevantteja myös monille kehittyneille maille. YK:n kestävä kehitys tavoitteet olisi tältä näkökannalta sisällytettävä prosessiin relevantein osin ja jäsenmaille annetuissa suosituksissa niihin tulisi viitata silloin, kun kytkös on olemassa.

Työvoiman osaamista tulee päivittää, jotta voidaan turvata korkea työllisyysaste sekä yritysten osaamistarpeiden ja työvoiman tarjonnan tasapaino myös digitalisaation, ympäristöön liittyvien ja demografiakehityksen aiheuttamien muutostarpeiden myötä. Sukupuolten tasa-arvo tulee huomioida tulevaisuuden osaamistarpeisiin ja yhteiskunnan muutoksiin vastaamisessa kestäväällä tavalla. Tulee huolehtia siitä, että muutokset eivät entisestään edistä työvoiman segregatiota ja että ne vahvistavat tasa-arvoa.

EU:n strategisen ohjelman mukaisesti myös Suomi korostaa yhtäläisten mahdollisuuksien turvaamista kaikille. Tämä on yhteiskunnan ja talouden kehityksen kannalta välttämätöntä, sillä eriarvoisuus on huomattava poliittinen, yhteiskunnallinen ja taloudellinen riski. Työehtojen ja työolojen oikeudenmukaisuus tulee turvata työn uusien muotojen osalta. Toimiva sosiaalinen vuoropuhelu on työllistymisen sekä onnistuneiden ja oikeudenmukaisten siirtymien edellytys.

Pääasiallinen sisältö

Pj-valtion tausta-asiakirja toteaa, että työmarkkinoiden tulee muuttua huomattavasti, jotta olisi mahdollista saavuttaa ilmastoneutraalius vuonna 2050. Työpaikkoja häviää ja syntyy ja tällä on sosiaalisia vaikutuksia. Euroopan tulevaisuus riippuu tuottavuuden kasvusta ja innovaatiokyvystä. Ihmisten osaamiseen tulee panostaa. Euroopan alueiden välillä on suuria eroja siinä, miten näihin haasteisiin voidaan vastata ja eroja tulee tasata EU-politiikalla. Uudet teknologiat mahdollistavat uudenlaisen ja joustavamman työnteon sekä auttavat tarvittaessa sosiaalisen suojelun ja hoivan toteuttamisessa. Uudenlaiset työnteon muodot tulee yhdistää riittäviin tukitoimiin, jotta voidaan välttää työmarkkinoiden segmentaatio sekä siirtymien sosiaaliset riskit.

Pj-valtio esittää jäsenmaille seuraavat kysymykset:

1. Mitä toimia ohjausjakson puitteissa voisi ottaa huomioon, jotta linkitys Euroopan sosiaaliseen pilarin periaatteiden toimeenpanoon ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin olisi parempi?
2. Mitä uudistuksia voisi priorisoida ohjausjaksossa, jotta mahdollisuuksiin tartuttaisiin tehokkaasti ja puututtaisiin digitalisaation, ympäristön ja demografiakehityksen siirtymistä johtuviin haasteisiin samalla huomioiden sosiaalinen oikeudenmukaisuus?

Neuvoston ja komission yhteinen työllisyysraportti

Ehdotuksessa analysoidaan Euroopan työllisyys- ja sosiaalitilannetta ja otetaan esiin osa-alueita, joilla on edistytty ja joilla tarvitaan lisätoimia. Raportti toteaa yleisesti EU-alueen työllisyyden kehittyneen, joskin taas hidastuvalla vauhdilla. EU-alueen työttömyys oli vuoden 2019 loppupuoliskolla ennätysalhaisella tasolla 6,3%. Näin ollen myös köyhyysriskissä olevien henkilöiden määrä on tasaisesti vähentynyt vaikka tietyt väestöryhmät, erityisesti lapset ja vammaiset, ovat edelleen suuressa köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa, ja nuorisotyöttömyys on joissakin jäsenvaltioissa vakava huolenaihe. Tuloerot ovat edelleen kasvaneet ja ovat korkealla tasolla, kriisiä edeltävään aikaan verrattuna. EU:n palkkatason nousu on ollut kohtuullista. Työssäkäyvien köyhyys on edelleen yleistä monissa jäsenmaissa, siihen vaikuttaa osa-aikatyö sekä määräaikaisten työ sopimukset. Määräaikaista työsuhdetta käytetään jäsenmaissa vaihtelevasti, osittain myös ei-vapaaehtoisesti. Alustatalouden työpaikat ovat kasvussa kaikkialla EU:ssa. Sukupuolten välinen tasa-arvo on edelleen haaste ja siinä on suuria eroja jäsenmaiden välillä. Asumiskustannusten osuus menoista on edelleen merkittävä suurelle osalle kotitalouksia, vaikkakin suunta on laskeva.

Suomen tilanne on parhaiden joukossa verrattuna EU28-maiden keskiarvoon tulonjaon tasaisuudessa, digitaatioissa sekä sukupuolten välisessä työllisyysasteiden erossa. Hieman pohdituttava Suomen tilanne on sosiaalietuuksien vaikutuksessa köyhyyden vähenemiseen ja huolestuttava tilanne Suomella on mitä tulee itse raportoituihin täyttymättömiin terveydenhuoltotarpeisiin. Yhdelläkään mittarilla Suomen tilanteen ei arvioida olevan kriittinen. EU:n ulkopuolella syntyneiden työllisyysaste on Suomessa keskiarvoa heikompi. Toisaalta maahanmuuttajien tehostunut kielikoulutus Suomessa mainitaan positiivisena esimerkkinä.

Neuvoston päätelmät vuotuisesta kestävän kasvun strategiasta ja yhteisestä työllisyysraportista

Vuotuinen kestävän kasvun strategia asettaa EU:n ja jäsenmaiden kasvua ja työllisyyttä koskevat politiikkatavoitteet vuodelle 2020, painottaen kuitenkin, että talouskasvu ei ole päämäärä itsessään, vaan sen tulisi toimia ihmisten ja ympäristön hyväksi. Talous jatkoi kasvuaan ja työllisyysaste nousi ennätys korkealle, mutta tästä huolimatta lisää toimia tarvitaan sosiaalisen eriarvoisuuden ja epätasa-arvon vähentämiseksi. Vaikka köyhyys- tai syrjäytymisriskissä elävien määrä on laskenut selvästi viime vuosina näyttää todennäköiseltä, että 20 miljoonan tavoitetta ei saavuteta vuonna 2020. Komissio kuitenkin olettaa, että sosiaaliturvaan vuoden 2020 alussa tehdyt panostukset voivat vähentää köyhyyttä.

Kunnianhimoisen ilmasto- ja ympäristöpolitiikan onnistumisen avaimena on, että kaikki pysyvät mukana kehityksessä. Niiden ihmisten ja alueiden riittävä tukeminen, joihin ilmastoneutraaliuteen siirtyminen vaikuttaa eniten on tuettava riittävästi.

Talouskasvu on johtanut työmarkkinatilanteen kohenemiseen, mutta samalla palkkojen kasvu on pysynyt maltillisena. Työssä käyvien köyhyys on yhä korkealla tasolla EU:ssa, vaikka vähimmäispalkkoja korotettiin useissa jäsenmaissa. Työssä käyvien köyhyyden vähentäminen vaatii poikkisektoraalisia toimenpiteitä. Sukupuolten välisen tasa-arvon saavuttaminen on yhä haaste. Konkreettiset toimet palkkatasa-arvon saavuttamiseksi sekä naisten työmarkkinoille pääsyn takaavat palvelut ja politiikat ovat keskeisessä asemassa.

Haavoittuvassa asemassa olevien ryhmillä, kuten lapsilla, maahanmuuttaja- ja romanitautaisilla sekä työkyvyttömillä on huomattavasti korkeampi riski elää köyhyys- tai syrjäytymisriskissä. Asunnottomuus köyhyyden äärimmäisenä muotona on kasvanut viime vuosina joissain jäsenmaissa.

Väestönmuutoksen seurauksena investoinnit terveydenhuoltoon ja pitkäaikaishoitopalveluihin sekä parempiin työterveyspalveluihin ovat keskeisempiä. Sosiaalista suojelua tulee kehittää vastaamaan uusien työn muotojen syntyyn sekä siirtymien lisääntymiseen. Yhteistyö työmarkkinajärjestöjen kanssa on keskeistä.

Teknologinen kehitys sekä vihreä siirtymä tuovat uusia mahdollisuuksia sekä haasteita, jotka saattavat kasvattaa maiden ja alueiden välisiä eroja sekä vaatia riittäviä investointeja. Eurooppa 2020 –strategia on toiminut politiikan ohjausvälineenä ja sen päättyessä vuoden 2020 lopussa olisi keskeistä jatkaa työtä sen saavutusten pohjalta. YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden integroiminen Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin ohella eurooppalaiseen talouspolitiikan ohjausjaksoon olisi tärkeää.

Neuvosto kehottaa jäsenmaita ottamaan kansallisissa uudistusohjelmissaan huomioon vuotuisen kestävä kasvun strategian ja yhteisen työllisyysraportin prioriteetit sekä implementoimaan sosiaalisten oikeuksien pilarin sekä osallistumaan pilarin toimeenpanosuunnitelman käsittelyyn. Neuvosto kehottaa jäsenmaita implementoimaan vuoden 2019 maakohtaiset suositukset sekä käyttämään sosiaalisen tulostaulun, Employment Performance Monitorin ja Social Protection Performance Monitorin tietoja hyväkseen tavoitteiden tavoittelussa. Neuvosto kehottaa jäsenmaita myös huomioimaan YK:n kestävä kehityksen tavoitteet omissa kansallisissa uudistusohjelmissa relevantteina eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa.

Neuvosto kehottaa komissiota prioriteettina kehittämään strategisen kehikon, joka sisältää selvät ja kunnianhimoiset työllisyys- ja sosiaalityövoitteet, perustuen Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilariin ja Eurooppa 2020-strategiaan sekä sitä koskeneeseen EMCO-SPC yhteisarvioinnin tuloksiin. Neuvosto kehottaa komissiota varmistamaan, että työllisyys- ja sosiaalityövoitteet otetaan riittävästi huomioon arvioitaessa EU:n ja jäsenmaiden politiikkoja, erityisesti vihreän siirtymän ja digitaalisen siirtymän konteksteissa, sekä osallistaa työllisyyskomitea ja sosiaalisen suojelun komitea tuleviin toimenpiteisiin, jotka tähtäävät vahvempaa sosiaalityövoite Eurooppaa sekä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpanoon. Neuvosto kehottaa komissiota tukemaan työllisyyskomiteaa ja sosiaalisen suojelun komiteaa niiden toimissa ohjausjakson monitorointityökalujen virtaviivaistamiseksi, samalla huomioiden YK:n kestävä kehityksen tavoitteet. Neuvosto kehottaa komissiota julkaisemaan maakohtaiset suositukset siten, että niiden kansalliselle sekä EU-tason käsittelylle on riittävästi aikaa neuvostossa ja sen valmisteluelimissä.

Suomen vuoden 2020 maaraportti

Komissio arvioi, että Suomi on EU:n kehittyneimpien talouksien joukossa ja eturintamassa ennen kaikkea digitalisissa teknologioissa ja puhtaan energian innovaatioissa. Siitä huolimatta Suomella on merkittäviä haasteita, etenkin tuottavuuden lasku ja väestön ikääntyminen yhdistettynä vertailumaita alhaisempaan työllisyysasteeseen. Uuden hallituksen ilmoittamat keskipitkän aikavälin uudistussuunnitelmat näyttävät komission mukaan lupaavilta, vaikka ne saattavat kohdata poliittisia esteitä ja haasteita täytäntöönpanossa.

Työvoiman pienenemisen katsotaan tuottavan negatiivisia vaikutuksia talouden kasvuedellytykseen melko pian. Pienenevä työikäinen väestö ja ikääntyminen yleisesti vaikuttavat negatiivisesti julkiseen talouteen muun muassa kasvavien terveydenhuolto-, pitkäaikaishoito- ja eläkekulujen kautta.

Työllisyysasteen parantaminen hallituksen tavoitteen mukaisesti 75 prosenttiin helpottaisi edellä mainituista tekijöistä syntyvää painetta. Työllisyystavoitteen saavuttaminen vaatii useita eri toimenpiteitä erityisesti hidastuvan kasvun aikana. Tarvittavat toimet liittyvät maaraportin mukaan kohtaanto-ongelman ratkaisemiseen, koulutustason parantamiseen sekä sosiaaliturvajärjestelmän rakenteellisten muutosten tekemiseen. Työllisyystavoitteeseen pääsy vaatii lisäksi tuottavuuden parantamista erityisesti suuntaamalla investointeja inhimillisen pääoman kasvattamiseen.

Maaraportissa huomioidaan, että Suomi pärjää hyvin sosiaalisen tulostaulun indikaattoreiden tarkastelussa. Eurooppa 2020-strategian tavoitteiden osalta on tapahtunut selvää positiivista edistymistä ja esimerkiksi työllisyystavoite on saavutettavissa. Köyhyyden vähentämisen tavoitteen osalta tilanne heikentynyt viime vuosina ja tavoitetta ei todennäköisesti saavuteta, vaikkakin EU-tason vertailussa Suomen tilanne on keskiarvoa parempi. Koulupudokkuus on hieman tavoitteen yläpuolella ja kunnianhimoista T&K-tavoitetta ei saavuteta. Maaraportissa lisäksi huomioidaan, että Suomi on ollut YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden integroinnissa kansalliseen politiikkaansa ja suoriutuu EU:n keskiarvoa paremmin suurimmassa osassa tavoitteita.

Komissio arvioi raportissaan myös Suomen edistymistä vuoden 2019 hyväksytyissä maakohtaisissa suosituksissa. Komissio pitää Suomen edistymistä vähäisenä. SOTE-uudistusta koskevan suosituksen osalta komissio arvioi Suomen edistyneen vähän (limited progress). Samoin komissio pitää Suomen edistymistä työn vastaanottamisen kannustimien parantamisessa, kun taas osaamisen parantamisessa erityisesti hyvin integroitujen palveluiden avulla on edistytty jonkin verran (some progress).

Komissio nostaa kuitenkin esiin hallituksen toimet osaamisen ja osallisuuden vahvistamiseksi, jotka vastaavat työmarkkinoita koskevaan suositukseen. Toimia työllisyysasteen nostamiseksi tulisi silti jatkaa. Lisäksi kotitalouksien velkaantumiseen liittyvien riskien vähentämisessä on edistytty.

Työllisyyskomitean avainviestit osaamisvajeita koskeviin poliittisiin toimiin sekä taitojen parantamista koskevan suosituksen toimeenpanoon:

Avainviesteissä todetaan, että kaikille avoin mahdollisuus taitojen kehittämiseen on sosiaalisen pilarin ensimmäinen periaate. Myös työllisyysuuntaviivat korostavat vahvasti taitojen kehittämistä. Neuvoston suositus taitojen parantamisesta: uusia mahdollisuuksia aikuisille hyväksyttiin joulukuussa 2016. Sen tarkoituksena on nostaa

alhaisen koulutustason omaavien aikuisten osaamistasoa kolmen askeleen kautta (taitojen arviointi, räätälöity ehdotus osaamisen kehittämistoimiksi sekä hankittujen taitojen tunnistaminen ja tunnustaminen).

Työllisyyskomitea järjesti 7.11.2019 temaattisen seminaarin, jossa jäsenmaat yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa esittelivät ratkaisujaan osaamisvajeeseen vastaamiseksi. Seminaaria edelsi korkean tason konferenssi taitojen kohtaamattomuudesta.

Näiden tilaisuuksien yhteenvetona voidaan todeta seuraavaa:

- EU:n työikäisessä väestössä on suuri osuus alhaisen koulutustason omaavia, ongelmaan vastaaminen vaatii strategisempaa otetta, erityinen painotus tarvitaan digitaitoihin
- Työvoiman tuottavuuden parantaminen ja työurien pidentyminen edellyttää aikuisten oppimisen kehittämistä; Alhaisen koulutuksen omaavien osallistumista koulutukseen tulee tehostaa
- Taitovaatimukset monimuotoistuvat; Yhteiskunnan ja työelämän muutos edellyttää koulutusjärjestelmiltä joustavuutta
- Tutkintojen ja työelämän vaatimusten tulee lähentyä toisiaan; laadukas oppisopimuskoulutus on hyvä keino tähän
- Taitotarpeiden ennakointiin tulee panostaa
- Koulutustoimien riittävä rahoitus on turvattava, panostusta tarvitaan sekä työnantajilta että työntekijöiltä
- Alueelliseen eriarvoisuuteen koulutuksessa tulee puuttua, mm. työmarkkinaosapuolten avulla. Työmarkkinaosapuolilla muutenkin tärkeä rooli osaamisen kehittämisen edistämässä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 148 artikla

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

Työllisyysjaosto EU29 5.3.2020

Sosiaalijaosto EU25 10.3.2020

EU-ministerivaliokunnan kokous 13.3.2020

Eduskuntakäsittely

Suuren valiokunnan kokous 13.3.2020

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

COM/2020/150 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Jere Päivinen (STM), 0295 163 347
Pauliina Porkka (TEM), 0295 048 278

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Työ- ja elinkeinoministeriö

PERUSMUISTIO

TEM2020-00098

TTM Heinonen Liisa(TEM)

02.03.2020
JULKINEN

Asia

TSTK-neuvosto 19.3.2020: Neuvoston päätelmät työhyvinvoinnin edistämisestä - hyväksyminen

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 19.03.2020

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Neuvoston on tarkoitus hyväksyä päätelmät työhyvinvoinnista.

Suomen kanta

Suomi tukee neuvoston päätelmien hyväksymistä. Päätelmät jatkavat Suomen puheenjohtajakaudelle työelämän laadusta ja hyvinvointitaloudesta käytyä keskustelua.

Pääasiallinen sisältö

Päätelmissä kehoitetaan **jäsenvaltioita** kehittämään tietoon perustuvan päätöksenteon pohjaksi poikkisektoraalista työhyvinvoinnin vaikutusten arviointia.

Työmarkkinaosapuolet tulisi kytkeä työolojen ja työhyvinvoinnin kehittämiseen.

Jäsenvaltioita kehoitetaan toimeenpanemaan tehokkaasti EU-työhyvinvointiin liittyvää lainsäädäntöä. Laadukkaaseen ja edulliseen varhaiskasvatukseen ja lasten hoitoon sekä pitkäaikaishoidon palvelujen turvaamiseen tulisi panostaa.

Jäsenvaltioita ja komissiota kehoitetaan sisällyttämään työhyvinvointi poikkileikkaavana teemana kansalliseen ja EU-politiikkaan. EU:n sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpanoa tulisi tehostaa työhyvinvoinnin turvaamiseksi. Tietoisuutta on syytä lisätä sen osalta, että investoinnilla työhyvinvointiin ja erityisesti sosiaalisilla ja yritysten yhteiskuntavastuulla on positiivisia vaikutuksia yritysten tuottavuuteen sekä yksilöihin ja yhteiskuntaan yleisesti. Työhyvinvointia koskeviin haasteisiin tulee vastata EU:n ja kansallisen tason tehokkailla politiikkatoimilla.

EU:n komissiota pyydetään kokoamaan työhyvinvointiin liittyvää, sukupuolen mukaan eriteltyä tietoa ja jakamaan jäsenvaltioille parhaita käytäntöjä sekä hyväksymään EU:n strategisen työsuojelun puiteohjelma vuosille 2021-2027.

EU:n työllisyys- ja sosiaalisen suojelun komiteoita pyydetään ottamaan työhyvinvoinnin näkökulma huomioon komiteoiden tehtäviin kuuluvilla politiikka-aloilla. Niiden tulisi jatkaa yhdessä muiden EU:n instituutioiden kanssa työhyvinvoinnin mittaamiseen tarvittavien luotettavien ja kansainvälisesti vertailukelpoisten indikaattoreiden kehittämistä ottaen huomioon kunkin maan olot, olemassa olevat raportointivelvoitteet sekä muiden toimijoiden tekemä työ.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Työsuojelijaosto, jaosto 26
Työoikeusjaosto, jaosto 28
Työllisyysjaosto, jaosto 29

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

6410/20 SOC 113 EMPL 96 SAN 64

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Liisa Heinonen, TEM, puh +358 50 396 0605
Hannu Ståhlhammar, STM, puh. +358 50 575 2151

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Työ- ja elinkeinoministeriö

PERUSMUISTIO

TEM2020-00097

TTM Heinonen Liisa(TEM)

02.03.2020
JULKINEN

Asia

**TSTK-neuvosto 19.3.2020: Vahva sosiaalinen Eurooppa oikeudenmukaisten siirtymien toteuttamiseksi
- politiikkakeskustelu**

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 19.03.2020

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Neuvosto käy politiikkakeskustelun aiheesta puheenjohtajavaltion kysymyksen perusteella.

Euroopan komissio julkaisi 14.1.2020 tiedonannon ”Vahva sosiaalinen Eurooppa oikeudenmukaisten siirtymien toteuttamiseksi”. Komission tiedonannossa esitetään uusien tulevien aloitteiden lisäksi tiekartta, jonka päätepisteenä on Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toimintasuunnitelma. Komissio julkaisee toimintasuunnitelman alkuvuodesta 2021.

Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin aiempi käsittely

Euroopan komissio julkaisi 26.4.2017 tiedonannon Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin perustamisesta (perusmuistio VNK2017-00050) sekä ehdotuksen toimielinten väliseksi julistukseksi koskien Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria (VNK2017-00051). Toimielinten välinen julistus hyväksyttiin jäsenmaiden osalta TSTK-neuvostossa 23.10.2017 (VNEUS2017-00659) ja allekirjoitettiin Göteborgin sosiaali-huippukokouksessa 17.11.2017.

Eurooppa-neuvosto pyysi 14.12.2017 Euroopan komissiota ehdottamaan sosiaalisten oikeuksien pilarille asianmukaisia seurantatoimia. Komissio julkaisi 13.3.2018 tiedonannon Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanon seurannasta (VNEUS2018-00280).

Suomen kanta

Suomen kannat vahvaa sosiaalista Eurooppaa koskevaan komission tiedonantoon on linjattu perusmuistiossa VNEUS2020-00039. Siihen pohjautuen Suomi painottaa, että sosiaali-, työllisyys-, terveys- ja koulutussektorit ovat oleellinen osa kestävästä kasvusta ja on välttämätöntä huolehtia

Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ja sosiaalista Eurooppaa koskevan aloitteen koherenssista ja tiivistä yhteydestä.

Sosiaalisen Euroopan edistämisen kannalta keskeistä on sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpano. Pilarin toimeenpanossa tulee ottaa huomioon jäsenmaiden erilaiset tilanteet ja keinot tavoitteisiin pyrkimisessä, eikä toimintasuunnitelman tule olla oikeudellisesti sitova. Jäsenmaiden toimet ovat keskeisiä sosiaalisten oikeuksien pilarissa asetettuihin tavoitteisiin pyrittäessä, mutta myös EU-tason välineitä tulee hyödyntää. EU-tason sosiaaliset oikeudet ja työelämän ajantasainen vähimmäissääntely sekä sen tehokkaampi toimeenpano ovat tärkeitä. EU-tason lainsäädäntöä tulee päivittää ja täydentää tarpeen mukaan ja toimivallan rajoissa. Suomen sosiaali- ja työllisyyspolitiikan kansallisia erityispiirteitä, kuten sopimiseen perustuvaa työmarkkinajärjestelmää, tulee kuitenkin kunnioittaa. Eurooppalainen ohjausjakso ja EU-rahoitusohjelmat ovat myös tärkeitä keinoja tavoitteiden edistämiseksi.

Suomi pitää tärkeänä, että komissio sisällyttää työohjelmaansa myös EU:n mielenterveysstrategian ja komission tiedonannon hyvinvointitaloudesta neuvoston hyväksymien hyvinvointitalouspäätelmien mukaisesti.

Tiedonannossa esitettyjen aloitteiden ohella Suomi korostaa, että erityisesti vaikeasti työllistettävien aseman edistämiseksi tarvitaan myös aktiivisen työvoimapolitiikan toimia. Maahanmuuttajien työpanoksen ja osaamisen hyödyntämiseen, tunnistamiseen ja kehittämiseen tulee kiinnittää huomiota. Yhdenvertaisen palkkauksen ja muiden työehtojen turvaaminen edellyttää muun muassa työsyöjännän torjuntaa. Globalisaation oikeudenmukaisuuden edistämiseksi komission tulisi päivittää vuoden 2006 tiedonantoa ihmisarvoisesta työstä.

Suomi pitää hyvänä, että koulutukseen ja osaamiseen liittyvät kysymykset on tiedonannossa huomioitu sosiaalisen Euroopan kannalta keskeisinä tekijöinä ja katsoo, että EU:n strategiseksi tavoitteeksi tulisi ottaa eurooppalaisen koulutuksen nostaminen maailman parhaaksi.

Suomi kannattaa vahvan EU:n tasa-arvostrategian laatimista ja pitää tärkeänä komission esiin nostamia strategian teemoja, kuten työelämän tasa-arvon ja taloudellisen itsenäisyyden edistämistä, sukupuolten palkka- ja eläke-eron poistamista sekä sukupuoleen perustuvan väkivallan torjumista.

Pääasiallinen sisältö

Komission tiedonannossa ”Vahva sosiaalinen Eurooppa oikeudenmukaisten siirtymien toteuttamiseksi” esitetään, miten sosiaalipolitiikka auttaa vastaamaan Euroopan ajankohtaisiin haasteisiin ja mahdollisuuksiin, joita muun muassa siirtyminen ilmastoneutraaliin talouteen, digitalisaatio ja väestörakenteen muutos tuovat mukanaan. Tiedonanto täydentää komission 11.12.2019 julkaisemaa tiedonantoa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmasta (*A European Green Deal*).

Puheenjohtajavaltio muistuttaa komissio laajasta kuulemisesta, jossa relevantteja tahoja pyydetään esittämään 30.11.2020 mennessä näkemyksensä toimista, joilla vahvistetaan sosiaalista Eurooppaa. Kuulemisen pohjalta komissio esittää vuonna 2021 ehdotuksen toimintasuunnitelmaksi.

Puheenjohtajan tausta-asiakirjassa ministereitä pyydetään ottamaan kantaa seuraaviin kysymyksiin:

1. Onko komission tiedonannossa ”Vahva sosiaalinen Eurooppa oikeudenmukaisia siirtymiä varten” hahmotellussa etenemissuunnitelmassa otettu huomioon tärkeimmät

kysymykset, joita olisi käsiteltävä lähivuosina? Olisiko mielestänne käsiteltävä muita kysymyksiä?

2. Mitä konkreettisia politiikkoja tai toimia haluaisitte sisällyttää vuonna 2021 hyväksyttävään toimintasuunnitelmaan?

Puheenjohtajavaltion tausta-asiakirjassa muistutetaan tarpeesta mukauttaa toimintaamme muutoksiin, jotka aiheutuvat ilmastonmuutoksesta väestöhaasteesta, digitalisaatiosta ja teknisestä kehityksestä.

Tausta-asiakirjan mukaan tekoälyn ja robotiikan odotetaan luovan EU:ssa lähes 60 miljoonaa uutta työpaikkaa maailmanlaajuisesti seuraavien viiden vuoden aikana, mutta samalla 100 miljoonaa työpaikkaa muuttuu ja lisäksi työpaikkoja katoaa.

Puheenjohtajan tausta-asiakirjassa muistutetaan Euroopan uudesta strategisesta ohjelmasta 2019–2024. Sen mukaan tarvitaan osallistavuutta ja kestävyyttä ja että Euroopan on pysyttävä mukana vihreään talouteen siirtymisen, teknologian kehityksen ja globalisaation tuomissa muutoksissa varmistuen, että ketään ei unohdeta. Tässä yhteydessä olisi muun muassa kiinnitettävä erityistä huomiota sosiaalisiin kysymyksiin ja olisi noudatettava Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin, jäljempänä 'pilari', periaatteita.

Sosiaalisesti oikeudenmukainen siirtymä edellyttää kohdennettuja työllisyys- ja sosiaalipolitiikkoja EU:n, jäsenvaltioiden ja alueiden tasolla.

Puheenjohtajavaltio muistuttaa komission tammikuussa 2020 antamasta tiedonannosta, jossa esitettiin konkreettisia EU-aloitteita koskeva etenemissuunnitelma varmistamaan, että siirtyminen ilmastoneutraaliuteen sekä digitalisaatiosta ja väestörakenteen kehityksestä johtuvat muutokset ovat sosiaalisesti reiluja ja oikeudenmukaisia.

Komission vuosiksi 2020–2021 kaavailemia toimia ovat muun muassa seuraavat:

- työntekijöiden oikeudenmukainen vähimmäispalkka EU:ssa
- sukupuolten tasa-arvoa koskeva eurooppalainen strategia ja palkkauksen avoimuutta koskevat velvoittavat toimenpiteet
- Euroopan uusi osaamisohjelma
- vahvistettu nuorisotakuu
- alustatyötä käsittelevä huippukokous
- EU:n syöväntorjuntasuunnitelma
- raportti väestörakenteen muutoksen vaikutuksista ja ikääntymistä koskeva vihreä kirja
- romanien tasa-arvoa ja osallisuutta koskeva aloite
- eurooppalainen työttömyysturvan jälleenvakuutusjärjestelmä
- lapsitakuu
- yhteisötalouden toimintasuunnitelma
- vammaisstrategia.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Asiaa on käsitelty seuraavissa valmistelujaostoissa:

Jaosto EU25 (sosiaaliasiat),

Jaosto EU26 (työsuojelu),

Jaosto EU27 (henkilöiden liikkuvuuteen liittyvät sosiaaliturvakysymykset),

Jaosto EU28 (työoikeus),

Jaosto EU29 (työllisyys),

Jaosto EU30 (koulutus),

Jaosto EU33 (terveys),

EU-ministerivaliokunta 13.3.2020

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 13.3.2020

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

6330/20 SOC 79 EMPL 62 EDUC 46 ECOFIN 105 JEUN 8
COM(2020) 14 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Ville Korhonen, VNK	+358 50 336 8017
Liisa Heinonen, TEM	+358 50 396 0605
Sarita Friman, STM	+358 50 553 5530
Elisa Palminen, STM	+358 29 516 3465
Jonna Korhonen, OKM	+358 29 533 0008

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Työ- ja elinkeinoministeriö

PERUSMUISTIO

TEM2020-00099

TTM Heinonen Liisa(TEM)

02.03.2020
JULKINEN

Asia

**TSTK-neuvosto 19.3.2020: Väestömuutokset- tie eteenpäin
- politiikkakeskustelu**

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 19.03.2020

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Puheenjohtajavaltion tausta-asiakirjassa kuvataan Euroopan suurta väestömuutosta ja siihen liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia.

Komission on tarkoitus antaa huhtikuussa 2020 raportti väestömuutoksen vaikutuksista. Sen pohjalta käytävässä keskustelussa on tarkoitus tunnistaa mitä EU-tason toimia tarvitaan negatiivisten seurausten välttämiseksi ja oikeudenmukaisen muutoksen turvaamiseksi eri sukupolville.

Kroatia valmistelee demografiasta neuvoston päätelmät ohjaamaan tulevaa toimintaa.

Komissio aikoo antaa vuonna 2021 vihreän kirjan ikääntymisestä sekä pitkänaikavälin näkemyksensä maaseutualueista.

Suomen kanta

Demografisten muutosten ennakkointi on menestyvien toimintapolitiikojen ennakkoehto kaikilla politiikkaloilla.

Suomi pitää tervetulleena komission aikomusta laatia vihreä kirja ikääntymisestä. (Komission työohjelmaa koskeva E-kirje/VNEUS2020-00039) Ikääntymisen haasteisiin ja sen tuomiin mahdollisuuksiin tulee vastata ja tarttua poikkihallinnollisesti eri ikäluokat ja sukupuolet reilusti huomioivalla tavalla. (Perusmuistio TSTK 9.12.2019/STM2019-00356)

Taloudellisten, sosiaalisten työllisyys- ja ympäristötoimenpiteiden ja -politiikkojen vaikutukset toisiinsa tulee huomioida paremmin päätöksenteossa. (Komission työohjelmaa koskeva E-kirje/VNEUS2020-00039)

Julkisten palvelujen rahoituksen turvaamiseksi on tärkeää vaikuttaa huoltosuhteeseen, kun työvoima vähenee ikääntymisen seurauksena. Työvoiman maahanmuuton lisääminen sekä työurien jatkaminen molemmista päistä sekä huolehtiminen kaikenikäisten työllisyydestä, osaamisesta ja työkyvystä ovat keskeisiä keinoja lisätä työhön osallistumisastetta. Toisaalta on myös tärkeää edistää maassa olevan ulkomaalaisväestön työllisyyttä, mm. parantamalla kielitaitoa ja ammatillista osaamista,

hyödyntämällä muualla hankittua osaamista sekä poistamalla työsyöjintää. Myös harvaan asuttujen alueiden ja muuttotappiopaikkakuntien osalta on tärkeää turvata tarvittavat palvelut kaikkien väestöryhmien hyvinvoinnin takaamiseksi esim. kiertävillä palveluilla.

Työlainsäädännön tulee esimerkiksi työajan seurannan osalta tukea etätyön tekemistä. Myös paikkariippumatonta työntekoa on tärkeää tukea. Sosiaalisista ja digitaalisista innovaatioista tulee ottaa irti kaikki hyöty etsittäessä ratkaisuja demografiseen muutokseen ja turvattaessa työpaikkojen, palvelujen ja liikenneyhteyksien saatavuuden eri puolilla Eurooppaa. Digitaalisesta osallisuudesta on kuitenkin tärkeää huolehtia.

Osaavan työvoiman saatavuus on tärkeää varmistaa. Nuorten ikäluokkien kouluttamisen ohella on tärkeää huolehtia myös kaiken ikäisten työntekijöiden osaamisen päivittämisestä.

Tulevan ohjelmakauden rakennerahastohankkeilla tullaan parantamaan osallisuutta, jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia, edistämään työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa ja kehittämään työperäisen maahanmuuton edellyttämiä palveluja. Ammatillisen ja alueellisen liikkuvuuden edistäminen on tärkeää työvoiman kohtaannon parantamiseksi.

Suomi katsoo, että ikääntymiseen varautuminen on tärkeä osa onnistunutta hyvinvointitalouspolitiikkaa ja vastaavasti hyvinvointitalouslähestymistapaa voidaan hyödyntää väestömuutokseen vastaamisessa. Ikääntymisen vaikutuksia koskevissa poliitikoilla ja palveluilla tulisi tukea väestön terveellistä ja aktiivista ikääntymistä, ikääntyvien ihmisten mahdollisuutta työskennellä sekä turvata riittävä toimeentulo ja eläketurva. Myös eriarvoisuuteen ja sukupuolten tasa-arvoon, ml. työ- ja perhe-elämän yhteensovittamiseen, tulee kiinnittää huomiota demografisen muutoksen yhteydessä.

Pääasiallinen sisältö

Puheenjohtajavaltion tausta-asiakirjassa korostetaan tarvetta vastata väestömuutoksen ongelmiin, jotta päätöksentekoprosessit eivät kohtaa negatiivisia tunteita ja synnytä tyytymättömyyttä, joka on nähtävissä jo monissa paikoissa. On tärkeää, että toimiin ryhdytään välittömästi.

Puheenjohtajavaltion tausta-asiakirjassa ministereitä pyydetään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. *Mitä eri politiikkatoimia tarvitaan, jotta sellaisista alueista voidaan tehdä eloisia ja houkuttelevia, jotka kärsivät pahiten väestökadosta, kun väestökato johtuu erityisesti EU:n sisäisestä liikkuvuudesta, joka puolestaan on pääosin seurausta työpaikkojen, tarvittavien palvelujen ja liikenneyhteyksien puutteesta?*
2. *Miten EU:n rahastoja, ohjelmia ja rahoitusta voidaan käyttää sellaisten politiikkatoimien kehittämiseksi ja toimeenpanemiseksi, jotka voivat auttaa konkreettisesti väestömuutosten haasteisiin?*
3. *Miten EU-tasolla voidaan kehittää ajantasaista, yhtenäistä, luotettavaa, vertailukelpoista ja helposti saatavissa olevaa tietoa väestömuutokseen vastaamisesta, ottaen huomioon väestömuutosten heijastuminen ja tunnistetut vaikutukset eurooppalaisiin yhteiskuntiin?*

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU-työllisyysjaosto nro 29

EU-sosiaalijaosto nro 25

EU-ministerivaliokunnan kokous 13.3.2020

Eduskuntakäsittely

Eduskunnan suuren valiokunnan kokous 13.3.2020

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat**6331/20 SOC 80 EMPL 63 EDUC 47 SAN 61 ECOFIN 106****Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot**

Sarita Friman, STM	+358 50 553 5530
Elisa Palminen, STM	+358 29 516 3465
Noora Saarinen, STM	+358 29 516 3039
Sirpa Liljeström, TEM	+358 50 396 0243
Liisa Heinonen, TEM	+358 50 396 0605

EUTORI-tunnus**Liitteet****Viite**

Sosiaali- ja terveysministeriö

PERUSMUISTIO

STM2020-00058

TTO

Pekuri Hanna-Mari(STM)

05.03.2020

Asia

Komission ehdotus neuvoston päätökseksi jäsenvaltioiden valtuuttamisesta ratifioimaan, Euroopan edun vuoksi, väkivaltaa ja häirintää koskeva Kansainvälisen työjärjestön vuoden 2019 yleissopimus (nro 190)

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 19.03.2020

U/E/UTP-tunnus

U 1/2020 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 22.1.2020 ehdotuksen neuvoston päätökseksi jäsenvaltioiden valtuuttamisesta ratifioimaan, Euroopan edun vuoksi, väkivaltaa ja häirintää koskeva Kansainvälisen työjärjestön (ILO) vuoden 2019 yleissopimus (nro 190).

Ehdotusta on käsitelty sosiaalityöryhmän kokouksissa 4.2., 18.2. ja 4.3. Päätöksen hyväksymiselle on vahva tuki, mutta kokouksissa on noussut esiin 2 artiklan sisältö ja velvoittavuus sekä oikeusperustaan liittyen toimivallan luonne, valtuutuksen tarve sekä menettelyyn liittyvät asiat (*common accord* –periaate). Asiassa on kuultu neuvoston oikeudellista palvelua, ja puheenjohtaja on tehnyt kompromissiehdotuksen, jossa on poistettu viittaukset SEUT-sopimuksen artiklaan 157 (3) sekä muutettu sanamuotoa lievempää suuntaan johdannon kohdissa 3 ja 4 sekä 2 artiklassa. Myös 2 artiklan poistaminen on ollut esillä.

Asia on käsiteltyssä Coreper I:n kokouksessa 11.3. Asiasta on tarkoitus muodostaa yleisnäkemyks TSTK-neuvoston kokouksessa 19.3.2020.

Suomen kanta

Suomi tukee ehdotusta valtuuttaa jäsenvaltiot ratifioimaan yleissopimus EU:lle perustamissopimusten nojalla annettuun toimivaltaan kuuluvien osien. Suomi on katsonut, että vaikka komission ehdotuksen 2 artikla sisältää vahvan suosituksen yleissopimuksen ratifiointiin, se ei kuitenkaan merkitse velvollisuutta ratifioida yleissopimus.

Suomi voi hyväksyä puheenjohtajan kompromissiehdotuksen. Suomi voi hyväksyä myös sen, että 2 artikla poistetaan. Suomi pitää tärkeänä, että asiassa edetään, jotta jäsenvaltiot voivat halutessaan edetä yleissopimuksen ratifioinnissa, mihin ehdotus ei kuitenkaan velvoita.

Pääasiallinen sisältö

ILO:n työkonferenssin yleiskokouksessa hyväksyttiin kesäkuussa 2019 yleissopimus nro 190 ja sitä täydentävä suositus nro 206 väkivallan ja häirinnän poistamisesta työelämässä. Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen (SEUT) mukaan sosiaalipolitiikan pääalaan sovelletaan jaettua toimivaltaa. Sosiaalipolitiikkaan, johon ILO:n yleissopimuksen ensisijainen tavoite ja sisältö liittyy, kuuluu esimerkiksi työympäristön parantaminen työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi sekä naisten ja miesten välinen tasa-arvo työelämässä. Sosiaalipolitiikan alalla EU:ssa on annettu vähimmäisdirektiivejä.

Keskeisimmät direktiivit ovat niin kutsuttu työsuojelun puitedirektiivi (neuvoston direktiivi 89/391/ETY toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi), tasa-arvodirektiivi (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/54/EY miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa) sekä yhdenvertaiseen kohteluun liittyvät kaksi direktiiviä (neuvoston direktiivi 2000/43/EY rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta sekä neuvoston direktiivi 2000/78/EY yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista).

Jäsenvaltiot eivät voi itsenäisesti päättää yleissopimuksen ratifioimisesta ilman neuvoston ennakkosuostumusta, jos yleissopimus sisältää säännöksiä, jotka kuuluvat unionin toimivaltaan. EU ei voi puolestaan ratifioida yleissopimusta, koska ILO:n perussäännön mukaan ainoastaan valtiot voivat olla sen osapuolia. Tällaisessa tilanteessa jäsenvaltioiden ja unionin toimielinten on tehtävä yhteistyötä yleissopimuksen ratifioimiseksi.

Ehdotuksen sisältönä on valtuuttaa jäsenvaltiot ratifioimaan EU:lle perussopimusten nojalla annettuun toimivaltaan kuuluvilta osin ILO:n kyseinen yleissopimus. Puheenjohtajan kompromissiehdotuksessa 2 artiklan sanamuotoa on lievennetty siten, että siinä rohkaistaan jäsenvaltioita ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin ratifiointiasiakirjojensa tallettamiseksi ILO:n pääjohtajalle niin nopeasti kuin on mahdollista.

Yleissopimuksen sisältöä on kuvattu asiasta annetussa U-kirjelmässä 1/2020 vp.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Menettelyllinen oikeusperusta on SEUT 218 artiklan 6 kohta. Sen mukaan neuvosto tekee päätöksen sopimuksen tekemisestä Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan, kun kyse on sopimuksista aloilla, joilla sovelletaan joko tavallista lainsäätämisyjärjestystä tai erityistä lainsäätämisyjärjestystä, kun edellytetään Euroopan parlamentin hyväksyntää (a alakohdan v alakohhta).

Yleissopimuksen pääasiallinen tavoite ja sisältö liittyvät sosiaalipolitiikkaan, vaikka sopimus sisältää myös syrjimättömyyttä, oikeudellista yhteistyötä ja uhrien oikeuksia koskevia osatekijöitä. Tämän takia ehdotuksen aineellinen oikeusperusta on SEUT 153 artiklan 2 kohta, 153 artiklan 1 kohdan a alakohhta ja 153 artiklan 1 kohdan i alakohhta.

SEUT 153 artiklan 1 kohdan a ja i alakohdtien mukaan unioni tukee ja täydentää jäsenvaltioiden toimintaa aloilla, jotka koskevat työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemista sekä miesten ja naisten välistä tasa-arvoa asioissa, jotka koskevat heidän mahdollisuuksiaan työmarkkinoilla sekä heidän kohteluaan työssä. SEUT 153 artiklan 2 kohdassa todetaan, mitä keinoja Euroopan parlamentti ja neuvosto

voivat tällöin käyttää (esim. vähimmäisdirektiivejä) ja millä menettelyllä ratkaisut tehdään (tavallinen lainsäätämismenettely).

Käsittelyn aikana on noussut keskusteluun toimivallan luonne ja valtuutuspäätöksen tarpeellisuus. Asiassa on peräänkuulutettu tarkempaa analyysiä siitä, onko kyseessä yksinomainen toimivalta (SEUT 3 artiklan 2 kohta) vai jaettu toimivalta. Jotkut jäsenvaltiot ovat myös nostaneet esiin menettelytapaan liittyen nk. *common accord* –periaatteen. Periaate tarkoittaa sitä, että on saatava kaikkien jäsenvaltioiden hyväksyntä liittyen yleissopimuksen sitovuuteen suhteessa niiden kansalliseen toimivaltaan ennen kuin asiassa edetään.

Sosiaalityöryhmässä on kuultu neuvoston oikeudellista palvelua, joka on katsonut, että asiassa voidaan edetä muotoilemalla esityksen johdantoa ja 1 artiklaa neutraalimmalla tavalla.

Suomi voi tukea puheenjohtajan kompromissiehdotusta oikeusperustan osalta.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin hyväksyntä (SEUT 218 artiklan 6 kohta)

Kansallinen valmistelu

Asia on käsitelty ja Suomen kanta hyväksytty EU-asioiden komitean alaisessa jaostossa EU-26 (työsuojelu) 4.2.2020.

EU-ministerivaliokunta 13.3.2020.

Suuri valiokunta 13.3.2020.

Sosiaali- ja terveysministeriö on syksyllä 2019 pyytänyt lausuntoa yleissopimuksen ratifiointiedellytyksistä. Lausuntoa on pyydetty oikeusministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, sisäministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, ulkoministeriöltä, Tasa-arvovaltuutetulta, Yhdenvertaisuusvaltuutetulta, Akava ry:ltä, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK:lta, STTK ry:ltä, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK:lta, KT Kuntatyönantajilta, Valtion työmarkkinajärjestöltä sekä Suomen Yrittäjiltä. Lausunnon ovat antaneet muut kuin opetus- ja kulttuuriministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö sekä Yhdenvertaisuusvaltuutettu. Mikään lausunnon antanut taho ei tuonut esiin seikkoja, jotka olisivat merkinneet esteitä ratifioinnille.

Eduskuntakäsittely

U-kirjelmä 1/2020 vp on annettu 13.2.2020.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on 25.2.2020 hyväksynyt kannanoton, jonka mukaan valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan. Suuri valiokunta on 26.2.2020 hyväksynyt eduskunnan kannan SuVEK 8/2020 vp. Valiokunta yhtyy erikoisvaliokunnan kannanoton mukaisesti valtioneuvoston kantaan.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Yleissopimuksen kannalta keskeisimmät kansalliset lait ovat työturvallisuuslaki (738/2002), laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986), yhdenvertaisuuslaki

(1325/2014), työtapaturma- ja ammattitautilaki (459/2015) sekä rikoslaki. Kansallisesta lainsäädännöstä kerrotaan tarkemmin U-kirjelmässä 1/2020 vp. Suomen lainsäädäntö täyttää alustavasti arvioiden yleissopimuksen edellyttämän tason.

Ahvenanmaan asema liittyy itse yleissopimuksen mahdolliseen hyväksymiseen ja voimaansaattamiseen. Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 21 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat työoikeutta, minkä on vakiintuneesti katsottu sisältävän työsuojelun. Itsehallintolain 18 §:n 1, 2 ja 4 kohtien mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat mm. maakunnan hallitusta ja sen alaisia viranomaisia ja laitoksia, maakunnan virkamiehiä, maakunnan palveluksessa olevia henkilöitä koskevia virkaehtosopimuksia sekä kuntien viranhaltijoita ja kuntien palveluksessa olevia viranhaltijoita koskevia virkaehtosopimuksia. Yleissopimuksen soveltamisala kattaa kyseisissä lainkohdissa tarkoitetut virkamiehet. Yleissopimus sisältää myös sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyviä säännöksiä (tukikeinot asianomistajille ja uhreille), jotka voidaan katsoa kuuluvan itsehallintolain 18 §:n 12 ja 13 kohtien mukaan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Näin ollen on alustavasti katsottu, että maakuntapäivien tulee hyväksyä Ahvenanmaan itsehallintolain 59 §:n 1 momentissa tarkoitettu kansainvälisten sopimusmääräysten voimaansaattamista koskeva säädös, jotta Ahvenanmaan toimivaltaan kuuluvat määräykset tulisivat voimaan myös Ahvenanmaan maakunnassa. Toimivaltakysymyksestä on oltu yhteydessä Ahvenanmaan maakuntaan.

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

COM(2020) 24 final (komission ehdotus)
6319/20 (puheenjohtajamaan kompromissiehdotus 4.3. työryhmään)
6533/20 (puheenjohtajamaan kompromissiehdotus 11.3. Coreperiin)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Hanna-Mari Pekuri, hallitusneuvos, STM, puh 02951 63459, etunimi.sukunimi@stm.fi

EUTORI-tunnus

EU/2020/0528

Liitteet

Viite

LIITTEET

Asiasanat	työllisyys- sosiaalipolitiikka- terveys- ja kuluttaja-asiat -neuvosto
Hoitaa	STM, TEM
Tiedoksi	EUE, OKM, OM, UM, VM, VNK, YM
